

XÂY DỰNG VÀ SỬ DỤNG RUBRICS TRONG ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP CỦA SINH VIÊN TRONG GIÁO DỤC ĐẠI HỌC

ĐỖ KHOA THÚY KHA

*Phòng Khảo thí và Đảm bảo chất lượng, Trường Đại học Công nghiệp Thành phố Hồ Chí Minh
dokhoathuykha@iuh.edu.vn*

Tóm tắt. Đánh giá trong giáo dục đại học vừa giúp giảng viên xác định mức độ đạt được chuẩn đầu ra môn học của sinh viên, nhằm đánh giá mức độ đạt chuẩn đầu ra chương trình vừa làm cơ sở để các nhà quản lý đưa ra các quyết định về chương trình, về đội ngũ. Do đó, công cụ sử dụng trong đánh giá sinh viên phải có độ giá trị, độ tin cậy và độ phân biệt phù hợp và đảm bảo công bằng cho tất cả sinh viên. Rubrics là một công cụ đánh giá thỏa mãn các yêu cầu trên. Rubrics đặc biệt hữu dụng khi dùng để đánh giá các chuẩn đầu ra ở mức độ cao trong thang bloom, các chuẩn về kỹ năng mềm hay về thái độ của sinh viên khi mà các công cụ đánh giá khác phụ thuộc nhiều vào cảm nhận chủ quan của người chấm và không đảm bảo độ tin cậy và tính công bằng. Bài báo này đi sâu phân tích về các bước cơ bản trong quy trình xây dựng Rubrics, các kỹ thuật phổ biến để viết một Rubric và cách sử dụng Rubrics trong việc kiểm tra đánh giá sinh viên trong giáo dục đại học.

Từ Khóa. đánh giá, rubrics, đảm bảo chất lượng

DESIGN AND USING RUBRICS IN ASSESSING STUDENTS' PERFORMANCE RESULT IN HIGHER EDUCATION

Abstract. Assessment in higher education does not only help lecturers determine the level of achieving the course learning outcomes, then determine the level of meeting program learning outcomes but it also is a reason for managers to make decisions about the program and academic staff. Therefore, tools used in student assessment should have appropriate validity, reliability, differentiation and ensure fairness for all students. Rubrics are an assessment tool that satisfies the above requirements. Rubrics are particularly useful when they are used to assess high-level learning outcomes in the Bloom's taxonomy, learning outcomes about soft skills or attitudes of students when other assessment tools depend heavily on the point of examiners' view and do not guarantee reliability and fairness. This article provides in-depth analysis of the basic steps in the process of developing rubrics, basic techniques for writing a rubric and how to use rubrics in student assessment in higher education.

Keywords: assessment, rubrics, quality assurance

1 PHẦN MỞ ĐẦU

1.1. Đánh giá trong giáo dục đại học và các công cụ đánh giá

Đánh giá trong giáo dục đại học vừa giúp giảng viên xác định mức độ đạt được các chuẩn đầu ra môn học của sinh viên từ đó xác định mức độ đạt được mục tiêu giáo dục, vừa giúp nâng cao chất lượng của các hoạt động giáo dục, chương trình giáo dục. Đồng thời, đánh giá trong giáo dục còn làm cơ sở để các nhà quản lý đưa ra các quyết định về chương trình, về đội ngũ trong đơn vị mình. Trong Thông tư ban hành quy định về kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục đại học, Bộ Giáo dục và Đào tạo dành một tiêu chuẩn đánh giá về việc đánh giá người học trong giáo dục đại học, trong đó nêu rõ các phương pháp và công cụ đánh giá phải được rà soát để đảm bảo độ giá trị, độ tin cậy và tính công bằng (Bộ Giáo dục, 2017). Nghĩa là, các hoạt động kiểm tra, đánh giá phải được xây dựng tương thích và phù hợp với chuẩn đầu ra môn học. Đối với các chuẩn đầu ra tương ứng với các mức độ nhận thức cấp độ thấp theo thang đo của Bloom (Nhớ, hiểu, vận dụng) thì kiểu kiểm tra đánh giá truyền thống là cho sinh viên làm bài thi (Trắc nghiệm hoặc tự luận) và các công cụ đánh giá được sử dụng trong trường hợp này thường là đáp án hoặc phiếu chấm. Tuy nhiên, đối với các chuẩn đầu ra tương ứng với các mức độ nhận thức cấp độ cao theo thang đo của Bloom (Phân tích, đánh giá, sáng tạo) thì rất khó đánh giá bằng các đề thi có đáp án cụ

thể mà phải dung các đề thi mở. Ngoài ra, các chuẩn đầu ra về kỹ năng, thái độ thì cần đánh giá thông qua các hoạt động chứ không thể đánh giá bằng cách cho làm bài thi viết.

Đối với các đề thi mở hoặc các bài đánh giá thông qua hoạt động của sinh viên thì việc đánh giá kết quả học tập của sinh viên phụ thuộc nhiều vào cảm giác chủ quan của người chấm, điều này không những làm giảm độ tin cậy của bài thi mà còn làm giảm mức độ công bằng giữa các thí sinh.

Sử dụng rubrics để đánh giá sinh viên trong các tình huống trên có thể giúp khắc phục được các hạn chế này. Một Rubric được thiết kế tốt không những giúp các giảng viên tổ chức kiểm tra và đánh giá sinh viên một cách thống nhất mà còn giúp sinh viên định hướng trong việc học và ôn tập.

1.2. Tổng quan về xây dựng và phát triển một rubric

1.2.1. Khái niệm Rubrics

Khái niệm:

Có nhiều nhà nghiên cứu định nghĩa về Rubrics, các định nghĩa đó tuy có khác nhau về cách sử dụng từ ngữ, nhưng xét về nội hàm khái niệm, thì các định nghĩa của các nhà nghiên cứu có nhiều điểm tương đồng. Theo Natalie Pham, Rubrics là một hệ thống cho điểm theo các tiêu chí đánh giá cho trước, nêu rõ người chấm đánh giá bài theo những kỳ vọng nào và mô tả các cấp độ tiêu chí dùng để đánh giá (Natalie, 2010). Theo Dannelle D. Stevens, Rubrics là một cách thức chấm điểm học sinh, là các mô tả bài tập hay công việc ở dạng các bảng biểu (Dannelle & Antonia, 2005). Heidi Goodrich, chuyên gia về Rubrics, định nghĩa Rubrics là một công cụ dùng để cho điểm bằng cách liệt kê tất cả các tiêu chí đánh giá bài học, bài tập, bài làm hay công việc mà người học thực hiện bằng cách xếp loại theo thứ bậc (Heidi & Malini, 2010). Theo Trần Kiều và Nguyễn Thị Lan Phương, Rubrics là bản mô tả đầy đủ những gì người học cần chứng tỏ để được xếp hạng năng lực giỏi, khá, trung bình, yếu, kém đối với yêu cầu môn học (Kiều & Phương, 2009). Như vậy, chúng ta có thể hiểu Rubrics là một công cụ đánh giá kết quả học tập của người học bằng một hệ thống các tiêu chí được xây dựng dựa trên chuẩn đầu ra môn học và bảng mô tả mức độ đạt được các tiêu chí đó.

1.2.2. Xây dựng và phát triển một Rubric

Xây dựng và phát triển một rubric là một lĩnh vực thu hút sự nghiên cứu của nhiều tác giả. Dannelle D. Stevens đã xác định có 4 thành tố chính trong một rubric bao gồm: Mô tả nhiệm vụ, thang đánh giá, các thành tố đánh giá và mô tả từng thành tố đánh giá ứng với mỗi thang đánh giá. Các bước tiến hành xây dựng một rubric được Dannelle D. Stevens mô tả chính là quá trình hình thành 4 thành tố chính của nó theo đúng thứ tự nêu trên. Cũng theo tác giả này, một rubric chỉ nên có từ 3 đến 5 mức độ trên thang đánh giá (Dannelle & Antonia, 2005).

Tuy nhiên nghiên cứu của Kenneth Wolf và Ellen Stevens năm 2007 chỉ ra rằng một rubric chi tiết nên có thang điểm với 6 mức độ đánh giá: Hoàn toàn không đáp ứng yêu cầu, không đáp ứng yêu cầu, gần đáp ứng yêu cầu, đáp ứng yêu cầu, tốt hơn mong đợi và xuất sắc. Về việc phát triển một Rubric, nhóm tác giả này cho rằng cần tiến hành theo trình tự: xác định các tiêu chí của việc biểu hiện, thiết lập các mức độ đánh giá và cuối cùng là mô tả từng mức độ đánh giá của mỗi tiêu chí biểu hiện (Kenneth & Ellen, 2007).

Trong tài liệu hướng dẫn dạy học dựa trên chuẩn đầu ra (Outcomes based education), AUN – QA mô tả quy trình 7 bước cần thiết để phát triển một rubric bao gồm: (1) Xác định chuẩn đầu ra hay kiến thức cần đánh giá, (2) xác định nhiệm vụ dung để đánh giá, (3) xác định các tiêu chí thể hiện của sinh viên, (4) xác định các mức độ thể hiện, (5) viết mô tả của việc thể hiện, (6) thảo luận với đồng sự và sinh viên, (7) sử dụng và rà soát lại. Cũng trong tài liệu này, AUN – QA có hướng dẫn cách viết mô tả việc thể hiện của sinh viên ở các mức độ khác nhau bằng cách sử dụng các con số, các trạng từ hoặc tính từ chỉ các mức độ khác nhau, các động từ ở các mức độ khác nhau của thang Bloom và dựa vào sự hỗ trợ của giảng viên đối với sinh viên (AUN – QA, 2017).

Có thể thấy rằng, các nghiên cứu trên đều tập trung vào việc xác định các thành tố cần thiết của một rubric và các bước tiến hành để xây dựng một rubric và giữa các nghiên cứu trên có nhiều điểm tương đồng. Các thành tố của một rubric được xác định trong các nghiên cứu trên chỉ áp dụng đúng trường hợp đơn giản nhất. Đối với các rubrics phức tạp hơn, đòi hỏi cần có thêm một số thành tố để rubrics được thiết kế khoa học và dễ sử dụng hơn. Thông thường, trong các bước tiến hành xây dựng một rubric, giảng viên thường gặp khó khăn nhất ở khâu mô tả các mức độ biểu hiện của từng tiêu chí đánh giá. Tuy nhiên, các nghiên

cứ trên chưa hướng dẫn cách thực hiện bước này một cách chi tiết và có hệ thống. Các hướng dẫn trong các nghiên cứu trên đều rất chung chung và khó áp dụng.

Bài báo này tập trung phân tích cấu trúc tổng quát của một rubric và quy trình xây dựng và hoàn thiện một rubric cũng như các kỹ thuật xây dựng một rubric đồng thời hướng dẫn cách sử dụng rubric để đánh giá sinh viên một cách hiệu quả.

2 NỘI DUNG

2.1 Quy trình xây dựng Rubrics

2.2.1. Cấu trúc tổng quát của một rubric

Thông thường một rubric được xây dựng theo dạng bảng hai chiều. Trên một rubric thể hiện các nội dung sau: Tên của rubric (thường cho biết chuẩn đầu ra được đánh giá hoặc hoạt động sẽ được đánh giá); các tiêu chí đánh giá; mức độ đạt được các tiêu chí; điểm đánh giá cho mỗi tiêu chí và mô tả mức độ đạt được của mỗi tiêu chí.

Ví dụ về cấu trúc tổng quát của một rubric

Bảng 1. Một phần của rubric chấm Khóa luận tốt nghiệp của Khoa Công nghệ Động lực – Chương trình Công nghệ Kỹ thuật Ô tô

Chuẩn đầu ra học phần (CLOs)	Tiêu chí đánh giá	Trọng số	Mức độ đạt chuẩn đầu ra		Điểm số tương ứng với mức độ đạt chuẩn đầu ra		Ghi chú
			Không đạt	Đạt	Tốt	Kuất sắc	
			1	2	3	4	
Sử dụng kỹ năng làm việc nhóm để giải quyết các yêu cầu công việc	Xây dựng được kế hoạch làm việc	30%	Không xây dựng kế hoạch làm việc.	Xây dựng được kế hoạch làm việc nhưng chưa hoàn toàn khả thi cần chỉnh sửa và chưa chi tiết	Xây dựng được kế hoạch làm việc khả thi nhưng chưa chi tiết.	Xây dựng được kế hoạch làm việc khả thi và chi tiết cụ thể.	
	Phân công công việc rõ ràng.	30%	Không có bảng phân công công việc	Có bảng phân công công việc nhưng chưa rõ ràng	Có bảng phân công công việc rõ ràng nhưng chưa phù hợp với khả năng của các thành viên trong nhóm	Phân công công việc phù hợp và rõ ràng	
	Tuân thủ kỷ luật nhóm	20%	Thường xuyên vi phạm kỷ luật nhóm	Có bị nhắc nhở về vi phạm kỷ luật nhóm vài lần vì lý do chủ quan	Có bị nhắc nhở về một số vi phạm kỷ luật nhóm nhưng các vi phạm ấy có lý do khách quan	Không bị các thành viên khác hoặc trưởng nhóm nhắc nhở về tính kỷ luật nhóm	
	Hoàn thành các công việc do nhóm phân công đúng	20%	Hoàn thành dưới 50% công việc do nhóm phân công	Hoàn thành từ 50% đến 85% công việc do nhóm phân	Hoàn thành trên 85% công việc do nhóm phân công đúng tiến độ nhưng cần	Hoàn thành trên 85% công việc do nhóm phân công đúng tiến độ và nhận	

	tiến độ và đảm bảo chất lượng		đúng tiến độ	công đúng tiến độ	phải chỉnh sửa theo sự góp ý và phân biện của các thành viên khác trong nhóm	được sự đồng thuận của các thành viên khác trong nhóm	
--	-------------------------------	--	--------------	-------------------	--	---	--

Tùy vào mức độ phức tạp của chuẩn đầu ra mà cấu trúc của rubric có thể khác nhau. Tuy nhiên, các thành phần chính của một rubric bao gồm: Chuẩn đầu ra cần được đánh giá, các mức độ đạt chuẩn đầu ra dự kiến, mô tả tương ứng cho mỗi mức độ đạt chuẩn đầu ra. Nếu chuẩn đầu ra có tính tổng quát, phụ thuộc vào nhiều yếu tố, khó đánh giá một cách trực tiếp thì nên xây dựng các tiêu chí đánh giá đi kèm (như trong ví dụ trên đây) làm sao cho mỗi tiêu chí đánh giá có tính đo được và chỉ phụ thuộc vào 1 hoặc 2 yếu tố có quan hệ mật thiết với nhau để dễ đánh giá hơn. Các tiêu chí đánh giá thành phần có thể có cùng trọng số hoặc khác trọng số tùy thuộc vào mức độ đóng góp cho chuẩn đầu ra.

2.2.2. Quy trình xây dựng một rubric

Để xây dựng một rubric cần thực hiện 7 bước theo thứ tự như sau

- ❖ Nghiên cứu chuẩn đầu ra môn học: Đây là bước đầu tiên trong quy trình, trong bước này, người thiết kế rubric cần phải xem xét các chuẩn đầu ra của môn học để xác định các chuẩn này là chuẩn về kiến thức, kỹ năng hay thái độ. Các chuẩn này ở mức độ nào trong thang đo của Bloom. Bước này sẽ làm cơ sở để xác định các hoạt động đánh giá phù hợp để đánh giá mức độ đạt được từng chuẩn đầu ra của sinh viên.
- ❖ Xác định hoạt động đánh giá: Các hoạt động đánh giá được xác định dựa vào các chuẩn đầu ra môn học tương ứng. Trong bước này cần xác định chuẩn đầu ra nào sẽ được đánh giá theo nhóm/cá nhân. Chuẩn đầu ra nào sẽ đánh giá bằng cách làm bài kiểm tra, chuẩn nào sẽ đánh giá thông qua các hoạt động. Sản phẩm của hoạt động đánh giá là gì. Những chuẩn đầu ra về thái độ nên được đánh giá dựa vào cả quá trình diễn ra khóa học. Các chuẩn về kỹ năng mềm nên được đánh giá thông qua các hoạt động.
- ❖ Xác định yêu cầu đối với sinh viên, các tiêu chí đánh giá và trọng số: Đối với mỗi hoạt động đánh giá, cần xác định rõ các yêu cầu đối với sinh viên, các tiêu chí sẽ đánh giá và trọng số của mỗi tiêu chí. Các tiêu chí đánh giá cần có tính định lượng và thể hiện rõ một yêu cầu đối với sinh viên, được viết một cách mạch lạc, tránh gây ra hiểu nhầm đối với sinh viên.
- ❖ Xác định các mức độ đáp ứng yêu cầu của sinh viên: Đối với mỗi tiêu chí đánh giá, cần mô tả các mức độ đáp ứng của sinh viên. Tùy theo mức độ chi tiết mà giáo viên mong muốn, các mức độ đáp ứng có thể là 2, 3, 4, 5 hoặc nhiều hơn. Cần lưu ý rằng trong một rubric cần phải thống nhất tất cả các tiêu chí đều được chia thành các mức độ thống nhất với nhau. Nếu rubric có ít mức độ thì độ phân biệt giữa các mức độ sẽ rõ ràng hơn tuy nhiên mức độ chi tiết của mỗi mức độ sẽ không cao. Giữa các mức độ của 1 rubric, cần thể hiện rõ ranh giới giữa mức đạt và mức chưa đạt đối với mỗi tiêu chí. Đây sẽ là căn cứ để xác định sinh viên đạt chuẩn đầu ra, đồng thời cũng là yêu cầu tối thiểu đối với sinh viên khi tham gia môn học.
- ❖ Viết mô tả cho mỗi mức độ: Sau khi xác định các mức độ sẽ đánh giá cho mỗi tiêu chí, cần phải mô tả một cách định lượng các mức độ nhằm giúp giảng viên đánh giá được công bằng. Điều này đảm bảo các giảng viên khác nhau khi dùng rubric để đánh giá cùng một sinh viên sẽ có được kết quả giống nhau không phụ thuộc vào quan điểm chủ quan của giảng viên. Điều này sẽ giúp cho việc đánh giá sinh viên có độ tin cậy. Đồng thời cần phải có ranh giới giữa các mức độ để đảm bảo việc đánh giá có độ phân biệt. Để làm được điều này, trong phần mô tả các mức độ đáp ứng của sinh viên cần tránh những từ không thể hiện sự định lượng và phụ thuộc vào cảm nhận chủ quan của người chấm như: tốt, khá, xuất sắc, hấp dẫn, lôi cuốn, nhiều, ít,...
- ❖ Thảo luận với các giảng viên trong tổ và sinh viên: Sau bước viết mô tả cho mỗi mức độ, rubric coi như đã được hoàn thành. Lúc này, cần thảo luận với các giảng viên sẽ cùng sử dụng sử dụng rubric để đánh giá sinh viên và các sinh viên sẽ được đánh giá bởi rubric ấy. Bước này nhằm kiểm tra lại một lần nữa tính phù hợp và hợp lý của rubric, đồng thời làm cho các giảng viên và sinh viên hiểu đúng tinh thần và các yêu cầu của rubric, giúp cho việc sử dụng rubric trong tương lai thuận lợi hơn.

- ❖ Sử dụng và hiệu chỉnh: Bước cuối cùng trong quy trình là sử dụng và hiệu chỉnh rubric. Trong quá trình sử dụng, các hạn chế của rubric sẽ bắt đầu bộc lộ và các điểm chưa hợp lý cũng sẽ được nhìn nhận một cách rõ ràng hơn. Do đó hiệu chỉnh rubric sau khi sử dụng là một khâu không thể thiếu để rubric trở nên hoàn thiện hơn.

2.3 Các kỹ thuật xây dựng rubric

Trong quy trình xây dựng rubric, bước viết mô tả cho mỗi mức độ có lẽ là bước khó khăn nhất. Khi bắt đầu viết mô tả cho mỗi mức độ trong rubric, có 2 mức độ đặc biệt quan trọng mà nhất định cần phải xác định đầu tiên. Đó là mức độ “đạt” và mức độ cao nhất “xuất sắc”. Ở mức độ “đạt” cần mô tả rõ ràng các yêu cầu tối thiểu mà giảng viên mong muốn sinh viên làm được đối với một tiêu chí nào đó sau khi học xong môn học. Trong khi đó, mức độ “xuất sắc” mô tả tất cả các yếu tố và yêu cầu cao nhất mà giảng viên mong muốn sinh viên làm được đối với một tiêu chí sau khi học xong môn học. Thông thường ngưỡng “đạt” và mức độ “xuất sắc” là cao hay thấp phụ thuộc vào mức độ thành thạo của sinh viên khi bắt đầu học môn học và phụ thuộc vào việc các tiêu chí hoặc chuẩn đầu ra tương tự được dạy và đánh giá như thế nào ở các môn trước đó.

Ví dụ, đối với tiêu chí chuẩn bị tài liệu thuyết trình trong chuẩn đầu ra về kỹ năng thuyết trình, khi lần đầu tiên kỹ năng này được dạy cho sinh viên năm thứ 2, mức “đạt” được xác định là “Sinh viên có sử dụng các phần mềm chuyên dụng để thiết kế tài liệu thuyết trình, nội dung trình bày trong tài liệu ngắn gọn, phản ánh đúng nội dung”. Trong khi đó, cũng tiêu chí này nhưng ở các môn học xuất hiện ở năm thứ 4, khi mà sinh viên đã được luyện tập nhiều lần thì mức “đạt” sẽ cao hơn: “Sinh viên có sử dụng các phần mềm chuyên dụng để thiết kế tài liệu thuyết trình, nội dung trình bày trong tài liệu đầy đủ, súc tích, bố cục trình bày cân đối, có sử dụng multimedia hợp lý”.

Để mô tả các mức độ đáp ứng của sinh viên đối với mỗi tiêu chí có thể dùng một trong 3 kỹ thuật phổ biến sau: Định khoản, mức độ hỗ trợ cần thiết để hoàn thành nhiệm vụ và mô tả các yêu cầu đối với mỗi mức độ của tiêu chí đánh giá

2.3.1. Định khoản

Mỗi mức độ sẽ gắn với một con số hoặc một khoản giá trị tương ứng từ mức độ thấp nhất đến mức độ cao nhất. Khi dùng kỹ thuật định khoản thì nhất thiết phải định các khoản ở các mức độ một cách liên tục và bất kỳ một giá trị nào cũng chỉ ở trong một khoản duy nhất.

Các ví dụ về kỹ thuật định khoản:

Bảng 2. Một phần Rubric đánh giá khóa luận tốt nghiệp của khoa Công nghệ Điện – chương trình Công nghệ Kỹ thuật Điện – Điện tử

Chuẩn đầu ra	Xuất sắc	đạt	Đang phát triển	Bắt đầu
Xác định các kiến thức cụ thể của toán học, khoa học, kỹ thuật và công nghệ cần thiết cho một vấn đề công nghệ kỹ thuật.	Xác định đúng từ 80% các kiến thức cụ thể của toán học, khoa học, kỹ thuật và công nghệ cần thiết cho một vấn đề công nghệ kỹ thuật	Xác định đúng từ 50% đến dưới 80% các kiến thức cụ thể của toán học, khoa học, kỹ thuật và công nghệ cần thiết cho một vấn đề công nghệ kỹ thuật	Xác định đúng từ 20% đến dưới 50% các kiến thức cụ thể của toán học, khoa học, kỹ thuật và công nghệ cần thiết cho một vấn đề công nghệ kỹ thuật	Xác định đúng dưới 20% các kiến thức cụ thể của toán học, khoa học, kỹ thuật và công nghệ cần thiết cho một vấn đề công nghệ kỹ thuật

Ưu điểm của kỹ thuật này là mức định lượng giữa các mức độ là rõ ràng, dễ phân biệt, đảm bảo độ tin cậy cao khi sử dụng để đánh giá sinh viên. Bên cạnh đó, nhược điểm có thể thấy rõ là vì kỹ thuật định khoản căn cứ trên số lượng nên đôi khi không phản ánh được sự phân biệt về chất lượng giữa các mức độ.

2.3.2. Mô tả mức độ hỗ trợ cần thiết để hoàn thành nhiệm vụ

Kỹ thuật này thường được áp dụng để viết mô tả cho các rubric về kỹ năng mềm hoặc thái độ. Trong đó mô tả mức độ độc lập của sinh viên trong thể hiện trong quá trình đánh giá hoặc trong quá trình hoàn thành nhiệm vụ. Mức độ độc lập càng cao thì sinh viên càng đạt mức độ cao trong thang đo loại này.

Ví dụ về kỹ thuật mô tả mức độ hỗ trợ cần thiết để hoàn thành nhiệm vụ.

Bảng 3: Một phần rubric đánh giá việc triển khai Project based learning tại trường Đại học Công nghiệp Thành phố Hồ Chí Minh.

Tiêu chí đánh giá	Mức 4 (Rất tốt)	Mức 3 (Tốt)	Mức 2 (Đạt yêu cầu)	Mức 1 (Không đạt)
Tính tích cực của SV trong quá trình thực hiện dự án (thể hiện qua nhật ký dự án).	Sinh viên hoàn toàn chủ động trong việc thực hiện nhiệm vụ của dự án, cố gắng khắc phục khó khăn khi thực hiện dự án.	Sinh viên chủ động trong việc thực hiện nhiệm vụ của dự án, nhưng cần sự hỗ trợ của giáo viên trong việc khắc phục khó khăn khi thực hiện dự án.	Sinh viên thỉnh thoảng cần giảng viên nhắc nhở trong việc thực hiện nhiệm vụ của dự án, và nếu gặp khó khăn khi thực hiện dự án, sinh viên thường đợi đến lần gặp giảng viên tiếp theo để trình bày.	Sinh viên phụ thuộc vào sự nhắc nhở và đôn đốc của giáo viên trong suốt quá trình thực hiện dự án.

Ưu điểm của việc mô tả theo kỹ thuật này là dễ dàng sử dụng rubric sau khi thiết kế, độ phân biệt giữa các mức độ tương đối rõ ràng và độ tin cậy của công cụ là cao. Đồng thời, nhược điểm dễ thấy là cách mô tả này dựa trên biểu hiện bên ngoài nên đôi khi không phản ánh được chất lượng bên trong ở các mức độ. Theo cách mô tả này có thể thấy một sinh viên với sự hỗ trợ của giáo viên làm ra một sản phẩm có chất lượng cao sẽ được đánh giá ở mức độ thấp hơn đối với một sinh viên làm việc độc lập mà làm ra một sản phẩm với chất lượng thấp hơn.

2.3.3. Mô tả các yêu cầu đối với mỗi mức độ của tiêu chí đánh giá

Đối với mỗi tiêu chí, giảng viên sẽ tiến hành mô tả tất cả các yêu cầu mà mình mong muốn ở mức độ cao nhất của rubric (mức độ “xuất sắc”). Sau khi làm xong bước này, giảng viên cần nhắc xem yêu cầu tối thiểu của mình đối với sinh viên ở tiêu chí này bao gồm các đặc điểm nào. Trên cơ sở 2 mức độ cơ bản đó, giảng viên tiến hành xác định các đặc điểm cần phải có ở các mức độ trung gian.

Bảng 4. Một phần của rubric dùng để đánh giá môn Kinh tế vĩ mô của Khoa Quản trị Kinh doanh – Chương trình Quản trị Kinh doanh.

Chuẩn đầu ra	Kém	Yếu	Trung bình (pass)	Khá	Giỏi
Vận dụng mô hình Tổng cung (AS) – Tổng cầu (AD) để giải thích hiện tượng chu kỳ kinh doanh.	Không vẽ được đồ thị	Có vẽ đồ thị nhưng chưa hoàn chỉnh	Vẽ đúng đồ thị AS-AD, xác định được sự thay đổi giá và sản lượng, đặt tên đồ thị đúng và đầy đủ.	- Vẽ đúng đồ thị AS-AD, xác định được sự thay đổi giá và sản lượng, đặt tên đồ thị đúng và đầy đủ. - Giải thích được lý do làm thay đổi AS/AD.	- Vẽ đúng đồ thị AS-AD, đặt tên đồ thị đúng và đầy đủ. - Giải thích được lý do làm thay đổi AS/AD. - Giải thích được lý do làm mức giá, sản lượng, việc làm thay đổi

Ưu điểm của kỹ thuật này là tập trung vào chất lượng thể hiện của sinh viên nên các mức độ khác nhau có sự phân biệt về “chất”.

2.4 Sử dụng rubric trong đánh giá sinh viên

Đã có nhiều công trình nghiên cứu về vai trò và tác động của việc sử dụng rubric trong việc đánh giá sinh viên, theo nghiên cứu của Md. Julhas Uddi (2014) và nhóm tác giả Y. Malini Reddy and Heidi Andrad (2010), từ kết quả khảo sát giảng viên và sinh viên ở các lớp có sử dụng rubric trong hoạt động đánh giá cho thấy, người sử dụng đánh giá rằng rubric giúp cho hoạt động đánh giá có độ tin cậy, tính công bằng và công khai cao hơn (Julhas, 2014), (Malini & Heidi, 2010). Md. Julhas Uddi còn chỉ ra trong nghiên cứu

của mình việc sử dụng rubric giúp cho sinh viên định hướng học tập tốt hơn và có kết quả học tập tốt hơn và có đến 80% số người được hỏi cho rằng nên triển khai sử dụng trong tất cả các môn học (Julhas, 2014). Tuy nhiên rubric không phải là một công cụ vạn năng và có hiệu quả cao trong tất cả các trường hợp.

Trong giáo dục đại học, đối với các môn học mà chuẩn đầu ra chỉ ở mức độ thấp của thang Bloom như: Nhớ, hiểu và vận dụng ở mức độ thấp và phương pháp đánh giá là cho sinh viên làm các bài kiểm tra có đáp án đóng thì việc sử dụng các rubrics là không cần thiết. Để đảm bảo độ tin cậy, độ giá trị và tính công bằng trong việc đánh giá sinh viên ở các môn này giảng viên cần thống nhất và công bố cấu trúc đề thi cho sinh viên ở đầu khóa học và làm đề thi và thống nhất đáp án chung giữa các giảng viên tham gia giảng dạy môn học đó.

Rubric sẽ cần thiết đối với các môn học có các chuẩn đầu ra ở mức độ cao của thang Bloom như phân tích, đánh giá hoặc sáng tạo và các chuẩn đầu ra về kỹ năng mềm, về thái độ. Đối với các chuẩn đầu ra loại này thông thường không thể đánh giá sinh viên bằng việc cho sinh viên làm các bài kiểm tra có đáp án đóng mà đòi hỏi sinh viên phải viết các bài luận với đáp án mở hoặc làm các đề tài nghiên cứu nhỏ, các tiểu luận hoặc sinh viên có thể được đánh giá thông qua các hoạt động học tập mà giảng viên tổ chức trong suốt khóa học. Do đó, để đảm bảo độ giá trị và độ tin cậy, giảng viên và sinh viên cần phải thống nhất các cách đánh giá, các tiêu chí sẽ được đánh giá và các yêu cầu sinh viên cần phải đáp ứng để đạt các mức độ khác nhau của kết quả đánh giá. Nghĩa là giảng viên cần xây dựng các Rubrics tương ứng với mỗi hoạt động đánh giá và thảo luận với sinh viên về các Rubrics ấy trước khi đánh giá sinh viên.

Có thể thấy rằng, không phải tất cả các môn học đều cần phải sử dụng Rubrics để đánh giá hoặc ngay cả trong một môn học, đôi khi chúng ta chỉ cần sử dụng rubrics để đánh giá một số chuẩn đầu ra nhất định chứ không nhất thiết phải xây dựng Rubrics cho tất cả các chuẩn đầu ra.

Việc xây dựng và sử dụng Rubrics trong đánh giá sinh viên ở giai đoạn đầu giảng viên có thể gặp một số khó khăn như: Rubrics xây dựng chưa chặt chẽ dẫn đến hiệu quả sử dụng không cao hoặc chưa phản ánh được kết quả làm việc của sinh viên, độ giá trị còn thấp ngoài ra các Rubrics được xây dựng quá chi tiết hoặc rườm rà dẫn đến khó áp dụng trong thực tiễn. Một yếu tố khác là giảng viên chưa quen với việc sử dụng các Rubrics trong đánh giá có thể cho rằng sử dụng Rubrics đòi hỏi tốn nhiều thời gian và công sức hơn. Do đó, rubric cần được xem xét và điều chỉnh sau mỗi khóa học để đáp ứng tốt hơn các yêu cầu của việc đánh giá mức độ đáp ứng chuẩn đầu ra của sinh viên. Đồng thời, khi giảng viên và sinh viên quen thuộc hơn với việc đánh giá mức độ đáp ứng chuẩn đầu ra bằng cách sử dụng các rubrics thì ngoài việc đảm bảo độ giá trị, độ tin cậy, tính công bằng trong đánh giá, cả sinh viên và giảng viên đều định hướng được các hoạt động dạy và học nhằm đáp ứng được việc đạt chuẩn đầu ra, từ đó nâng cao chất lượng của khóa học.

3 KẾT LUẬN

Việc đổi mới hoạt động dạy và học đại học theo hướng đáp ứng chuẩn đầu ra là một xu hướng tất yếu không chỉ ở Việt Nam mà còn là xu hướng chung của các nước trong khu vực và trên thế giới. Trong bối cảnh đó việc đổi mới mạnh mẽ hoạt động kiểm tra đánh giá sinh viên từ kiểu truyền thống thông qua các kỳ thi sang các phương pháp đánh giá phi truyền thống thông qua các hoạt động, các trải nghiệm và biểu hiện của sinh viên là một việc làm không thể thiếu. Để làm được điều này công cụ đánh giá cần được cải tiến và một trong các công cụ đánh giá hiệu quả trong tình hình hiện tại là rubric. Tuy nhiên để xây dựng được một rubric tốt đòi hỏi nhiều thời gian và công sức. Bài báo này tập trung vào quy trình xây dựng rubric, các kỹ thuật cơ bản dùng để xây dựng một rubric và các lưu ý trong việc sử dụng rubric trong đánh giá kết quả học tập của sinh viên.

Các bước trong quy trình và các kỹ thuật trong xây dựng rubric là tổng quát và có thể được sử dụng cho các khóa học khác nhau ở các chương trình học khác nhau. Đây chính là các cơ sở lý luận để xây dựng các rubric tốt đáp ứng yêu cầu đánh giá sinh viên dựa trên chuẩn đầu ra.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

ASEAN university network quality assurance, (2017), *Outcome Based Education document*, ASEAN University network.

Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2017), *Thông tư số 12/2017/TT – BGDDT ngày 19 tháng 5 năm 2017 ban hành Quy định về kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục đại học*.

- Dannelle, D.S., & Antonia, J.L. (2005). *Introduction to Rubrics: An Assessment Tool to Save Grading Time, Convey Effective Feedback, and Promote Student Learning*. Canada: Stylus Publishing.
- Kenneth, W. & Ellen, S. (2007). The Role of Rubrics in Advancing and Assessing Student Learning. *The Journal of Effective Teaching*, Vol. 7, No. 1, pp. 3-14.
- Julhas, U.Md. (2014), *Impact of the Use of Rubrics on the Performance of Student*, Dhaka: BRAC University.
- Kiều, T. & Phương, N.T.L. (2009), *Chi đạo đổi mới đánh giá kết quả học tập của học sinh*, Hà Nội.
- Natalie, P. (2010), “Rubrics”, <http://www.docstoc.com/docs/54132218/Rubrics--PowerPoint>.
- Malini, R.Y., & Heidi, A. (2010). A review of rubric use in higher education, *Assessment & Evaluation in Higher Education*, Vol. 35, No. 4, pp. 435–44.

Ngày nhận bài: 25/02/2019

Ngày chấp nhận đăng: 01/02/2020